

O texte a dialógu pre pokročilých

Bojko, L. V., Zelenická, E.: Текст и диалог. Nitra, Univerzita Konštantina Filozofa 1998, 126 s.

Koncom minulého roka sa na slovenskom knižnom trhu objavila vysokoškolská príručka L. V. Bojkovej a E. Zelenickej *Текст и диалог*. Je to už druhý vydavateľský počin týchto autoriek (v roku 1996 im vyšli vysokoškolské učebné texty *Будни и праздники*) a opätovne ho možno kvalifikovať viac ako pozitívne. Skúsený autorský tandem aj tentokrát opúšťa tradičný stereotypný tematický a metodický postup s cieľom stimulovať rozvíjanie psychickej istoty a sebavedomia študenta v cudzojazyčnom monologickom i dialogickom prejave, resp. v rečníckom prejave pred kolektívom.

Adresátom príručky je pokročilý študent (filológ vo vyšších ročníkoch vysokoškolského štúdia, resp. doktorand, vedecký pracovník, novinár, ale i sociológ alebo pracovník v oblasti kultúry). Nie už iba študent recipujúci, ale najmä kreujúci, študent spolutvorca tvorivej komunikácie. Predpokladom efektívnej práce s príručkou je spolupráca dvoch nosných subjektov učebného procesu – učiteľa a študenta, predchádzajúca optimálna jazyková príprava študenta, intelektuálna vyzretosť a v neposlednom rade jeho solídne všeobecné vzdelanie.

Príručka sa člení na štyri tematické bloky: *Дар слова и любовь к слову, Будущему учителю, Симфония жизни, Радость быть вместе*. Všetky texty – monologické i dialogické – sú vysoko informatívne a pertraktujú sa v nich aktuálne spoločenské problémy, ktoré sa ľudstvo pokúša riešiť na sklonku tohto tisícročia. V úvode každého tematického bloku sa vymedzuje komunikatívna úloha surčením cieľa, spôsobu a miesta komunikácie, nasledujú východiskové texty, vzorové dialógy, rečové cvičenia s orientáciou na odbornú rozpravu, besedu za okrúhlym stolom, interview, organizáciu vyučovacej hodiny a i.

Prvý okruh *Дар слова и любовь к слову* (celý sa nesie v znamení onoho biblickeho „Na počiatku bolo Slovo....“) je zameraný na komunikáciu o poslaní a predmete filológie, štýloch jazyka, vzájomnom vplyve jazykov, literatúr a kultúr vo vyučovacom procese, ale aj formovanie základných zručností rečníckeho umenia. Druhý okruh *Будущему учителю*, v ktorom sa riešia problémy učiteľskej profesie, pedagogického majstrovstva, pedagogickej etiky, je orientovaný na formovanie pedagogickej kompetencie v cudzom jazyku, t. j. na vypracovanie komunikatívnych zručností vo vedení a usmerňovaní pedagogického a učebného dialógu, v riadení vyučovacieho procesu. Tretí okruh *Симфония жизни* stimuluje náročné diskusie o filozofických otázkach (najmä o zmysle života), ale aj o takých nanajvýš aktuálnych problémoch súčasného ľudstva, akými sú genetické problémy, problémy eutanázie a ochrany nenarodeného života. V rámci posledného okruhu *Радость быть вместе* sa diskutuje o problémoch súčasnej rodiny, o integrálnom ponímaní lásky, o funkcii manželstva, o úlohe rodiny v spoločnosti. V príručke nachádzame hodnotné materiály krajinovedného a kulturologického charakteru, ktoré autorky citlivo zakomponovali do jednotlivých celkov

v intenciách „odľahčiť“ niekedy snád trochu predimenzovaný tok nových informácií náročných na psychiku študenta.

Prehľad najfrekvencovanejších variantov rečových kliše (zaužívaných pri oslovení, uvedení do diskusie, odovzdání slova, hodnotení výpovede rečníka, formulácii otázok, vyjadrení kolektívneho názoru, akcentácii vlastného názoru, vyžiadaní spresnenia informácie, apelácii, vyjadrení vďaky a pod.) uvedený v závere príručky je vhodnou pomôckou slovníkového typu, akousi „rukoväťou“ študenta (ale aj učiteľa). Poslúži nielen pri práci s daným učebným textom, ale môže sa širšie aplikovať aj v spoločenskej a odbornej komunikácii s nositeľmi študovaného jazyka.

Žiada sa dodať, že problémové „emocionálne“ texty (či už monologické alebo dialogické) poskytujú potrebný lexikálno-gramatický materiál na riešenie komunikatívnych úloh v rámci danej témy, pomáhajú vytvárať atmosféru prirodzenej komunikácie, ale najmä stimulovať produkciu vlastnej dialogickej komunikácie študentov.

V závere pokladáme za potrebné poznamenať, že práca s recenzovanou príručkou je pomerne náročná pre učiteľa i študenta a predpokladá nielen seriózny prístup k osvojovaniu učivu, ale aj značnú intelektuálnu a jazykovú vyspelosť oboch fenoménov.

Eva Dekanová

Kuzněcovová, O., Ondřejčková, E., Dekanová, E.: Вы говорите по-русски? FF UKF Nitra 1998, 224 s.

Cílem a předpokladem praktického osvojení si cizího jazyka je tvůrčí komunikace. V tomto duchu je pojata i nová učebnice ruského jazyka, která vznikla v rámci grantového úkolu č. pr. 31/97 „Efektivnost' učebnic cudzích jazykov a základné determinanty ich tvorby“ na katedře rusistiky FF UKF v Nitře.

Jak autorky poznamenávají v úvodu, je kniha adresována jak mírně pokročilým a pokročilým studentům nefilologických oborů vysokých škol, tak i posluchačům rusistům a rovněž středoškolským studentům. Je určena především pro kolektivní výuku, o čemž svědčí množství cvičení založených na komunikaci mezi studenty.

Zkušené autorky usilují o účelné uplatnění a aplikaci takových postupů, které studenta povedou spolehlivě ke stanovenému cíli. Mám na mysli především takové postupy, které mu umožní porozumět předkládanému učivu, utvořit si ze získaných vědomostí promyšleně provázaný systém a dokonale si procvičit nový učební materiál na cvičeních, která jsou rozdělena a odlišena podle stupně náročnosti a obtížnosti.

Učebnici uvozuje přehled azbuky a stručný nástin ruské výslovnosti a melodie řeči. Průběžně se opakují fonetické a pravopisné jevy. Autorky postupují od podstatného k méně důležitému, od jednoduchého ke složitějšímu. Jednotlivé lekce mají svou logickou strukturu, kterou si z didaktického hlediska dovolím hodnotit jako vskutku dobře promyšlenou.